

Результати опитування батьків “Навчання дітей під час карантину”

08.04.2020 до 13.04.2020

З 12 березня 2020 року розпочався карантин, під час якого заклади освіти змушені були зачинитися та організувати дистанційне навчання для здобувачів освіти.

Система освіти працює насамперед для здобувачів освіти. Соціальна турбулентність викликана різними чинниками, ускладнює дотримання прав в освіті.

Для всіх нас важливо знати, чи забезпечується право учнів на освіту під час карантину, яким чином та наскільки ефективно реалізується це право, дослідити ситуацію з організацією дистанційного навчання, з'ясувати проблеми, які виникли у батьків та дітей, та дізнатися думку батьків щодо дистанційного навчання.

Саме тому Служба освітнього омбудсмена з 8 по 13 квітня провела онлайн-опитування батьків дітей, які навчаються у закладах загальної середньої освіти.

Важливо зазначити, що опитування не є репрезентативним у сенсі соціологічного наукового дослідження. Це орієнтовна модель проблем, з якими учні та їхні батьки зіткнулися під час карантину.

Аудиторія

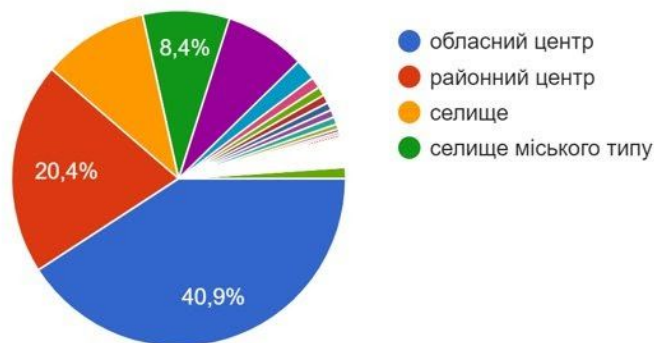
Ми отримали **8056 відповідей** від респондентів з усіх регіонів України, крім окупованих територій Донецької та Луганської областей, а також Автономної Республіки Крим.

Найбільша кількість відповідей надійшла з м. Київ, Дніпропетровської, Одеської, Харківської та Херсонської областей, що загалом відображає найбільш активну та кількісну присутність представників областей міст-мільйонників. Майже 41% респондентів мешкає в містах-обласних центрах.

Місце проживання респондентів

Який тип населеного пункту, де Ви проживаєте?

8 056 відповідей

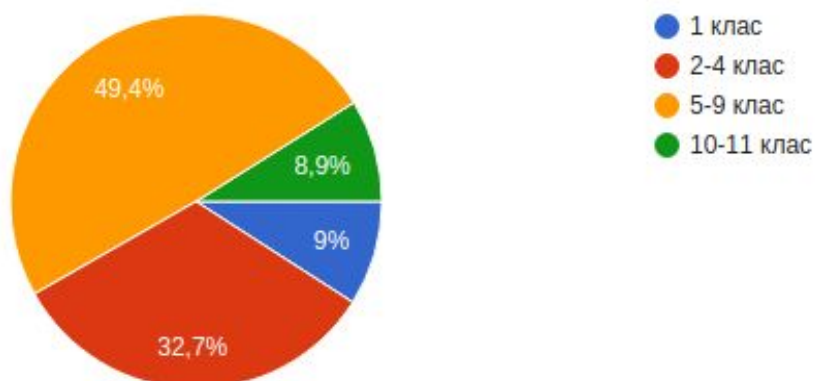

Вікові групи дітей у родинах учасників опитування

Найбільшу активність в опитуванні проявили батьки учнів 5-9 класів (майже 49,4% опитаних) та 2-4 класів (32,7% опитаних), 9% батьків першокласників та 8,9% батьків випускників.

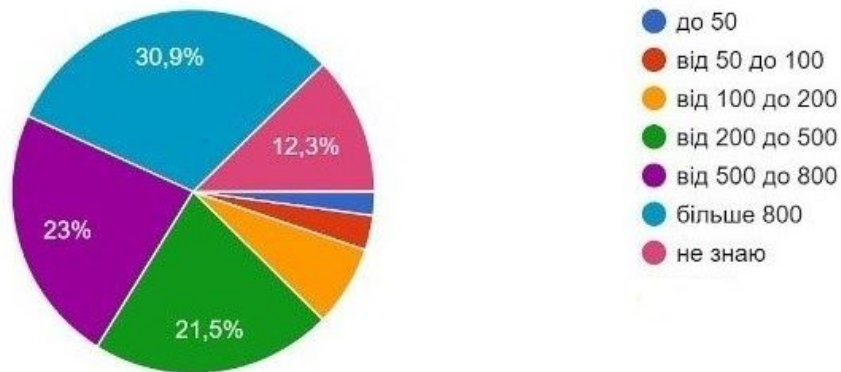
В якому класі навчається Ваша дитина?

8 056 відповідей

Наповнюваність шкіл, батьки яких взяли участь у опитуванні

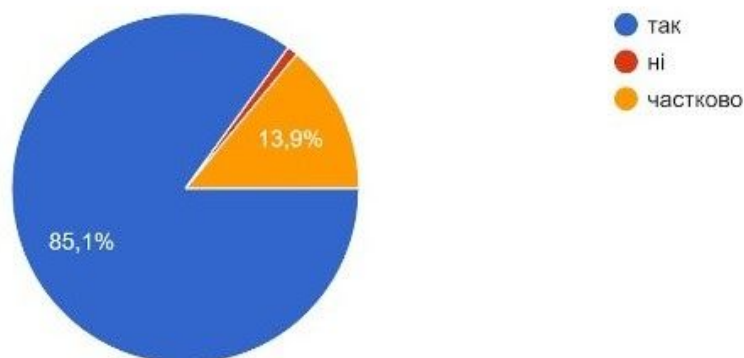
Вкажіть, скільки приблизно учнів у закладі освіти, де навчається Ваша дитина
8056 відповідей

30,9% респондентів вказали, що у школі навчається більше 800 дітей, 23% відповіли, що у школі 500-800 дітей, що становить більше відповідей та з чого можна зробити висновок про те, що це великі міські школи. Це корелює з даними щодо місця проживання. Але 21,5% батьків вказали, що у школі навчається від 200 до 500 дітей, 7,2% - від 100 до 200 учнів, 3,1% - від 50 до 100 учнів, до 50 учнів - 2,1%, що характерно для невеликих міст та селищ. Це підтверджує суттєві проблеми з доступом до мережі Інтернет та, відповідно, охоплення дистанційним навчанням учнів малих сільських шкіл.

Забезпечення права на навчання під час карантину

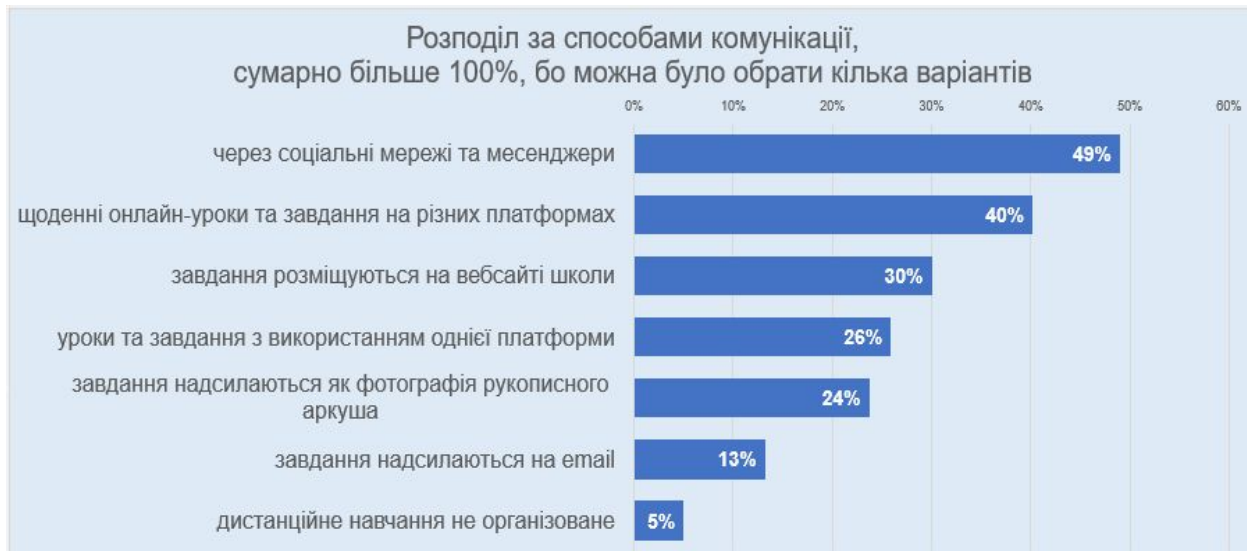
Чи продовжила Ваша дитина навчання під час карантину?

85,1% дітей продовжили навчання під час карантину, ще 13,9% навчаються не в повному обсязі, лише **1% дітей не продовжили навчання під час карантину.**

Організація дистанційного навчання

У запитанні про те, яким чином заклад освіти та педагоги організували навчання дітей під час карантину (можна було обрати декілька варіантів відповідей), отримали таке процентне співвідношення:

- отримують завдання через соціальні мережі та месенджери - 49%
- щоденні онлайн уроки та завдання на різних платформах- 40,2%
- завдання розміщуються на вебсайті школи - 30%
- уроки та завдання з використанням однієї платформи - 25,9%
- завдання надсилаються як фотографія рукописного аркуша через соціальні мережі та месенджери - 23,7%
- завдання надсилаються на email - 13,2%
- дистанційне навчання не організоване - 5,6%.

На жаль, 5,6% респондентів відповіли, що дистанційне навчання не організоване. На нашу думку, мається на увазі, що дитина навчається частково або не навчається в період карантину взагалі.

Найпопулярніші інструменти та платформи для дистанційного навчання

Найпопулярніші соціальні мережі та месенджери для дистанційного навчання

16% респондентів зазначили, що під час організації дистанційного навчання платформи не використовуються.

Viber став найпоширенішим месенджером – майже 94% респондентів вказали, що застосовують його як інструмент для організації дистанційного навчання. 12,4% застосовують Facebook, Telegram – 10%. Найменш популярний Facebook Messenger – 7,1%.

Популярні серед молоді месенджери та платформи практично не використовуються: Instagram – 6%, Tik Tok – 0,3%.

Частина респондентів – 0,5% зазначили про відсутність будь-якого зв'язку із вчителями.

Батьки дітей, які навчаються у 5-9 та 10-11 класах, в опитуванні зазначали декілька платформ, соціальних мереж та месенджерів.

Таким чином, прослідковується певна неузгодженість між педагогами в закладі освіти щодо використання різних технологій та форм навчання. У початкових класах навчання забезпечує переважно один педагог, тому зазвичай вчитель користується однією або кількома технологіями для організації дистанційного навчання за певним розкладом.

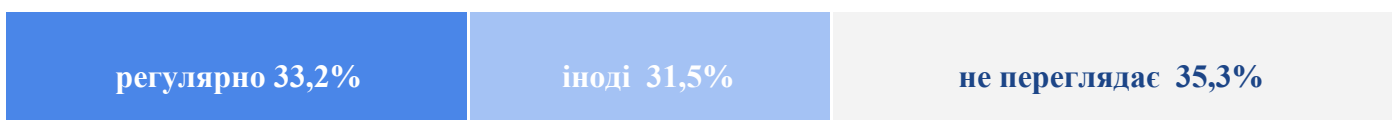
У 5-11 класах кожен предмет викладає окремий вчитель. Педагоги використовують різні платформи, технології, соціальні мережі, що ускладнило організацію навчання вдома батьками та учнями.

Як здобувачі освіти продовжили навчання?

- виконання завдань, які учні отримують від вчителів

- перегляд телеуроків “Всеукраїнська школа онлайн”

- Перегляд онлайн уроків від вчителів

40,2 %

Дані свідчать про добру організацію навчання в сім'ях.

Потрібно приділити увагу тому факту, що 40% респондентів є батьками школярів 1- 4 класів, для яких онлайн-уроки на телебаченні не проводяться.

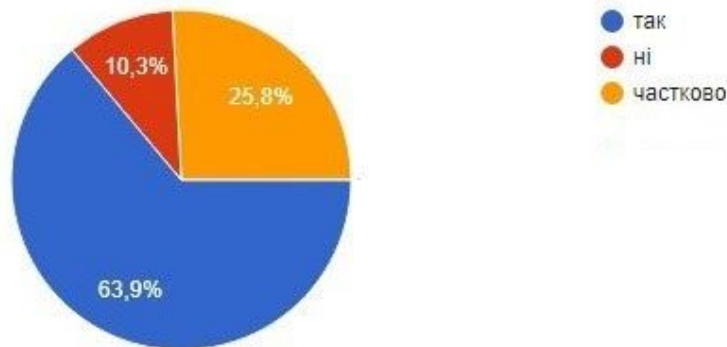
Проект “Всеукраїнська школа онлайн”, перегляд уроків якого не потребує доступу до мережі Інтернет та наявності комп'ютерного обладнання (адже

телевізор є практично в кожній сім'ї) необхідно популяризувати серед школярів.

Організація проведення контролю та оцінювання

Чи оцінюють вчителі те, як Ваша дитина виконує завдання?

8 056 відповідей

Способи перевірки виконаних завдань

Більшість вчителів має зворотній зв'язок та контактують з учнями різними способами. Здійснюють контроль та оцінку навчання учнів 63,9% вчителів, частково їх оцінюють 25,8%.

Комунікація із вчителем та наявність оцінки мотивує дітей до навчання, особливо в умовах карантину.

Відсутність оцінювання в обох запитаннях про наявність оцінювання та спосіб перевірки знань має практично один і той самий показник: 10,3% та 8%. Таке

ставлення нівелює мотивацію дітей до навчання і робить дистанційне навчання неповним.

Допомога батьків у навчанні

Більшість опитаних батьків зацікавлені та допомагають своїй дитині з навчанням

Види допомоги

Оскільки у відповіді на це запитання можна було обрати декілька варіантів, сумарна кількість відповідей перевищує 100%.

65% - частково роз'яснюють матеріал та виконують завдання спільно з дитиною;

32% - допомагають в усіх роз'ясненнях та завданнях;

47% - допомагають із налаштуванням технічних пристроїв для навчання.

Батьки також могли вписати свій варіант відповіді.

Серед розповсюджених відповідей: організація часу дитини, контроль за виконанням завдань, моральна підтримка дитини, дехто з батьків повністю взяв на себе роль вчителя, є батьки, які не розуміють шкільну програму, тому не можуть допомогти дитині із виконанням завдань. Найскладніше батькам допомагати дітям з іноземними мовами, особливо з англійською.

Дванадцять осіб вказали на те, що вчителі проводять дистанційне навчання російською мовою, дають завдання і посилання на російськомовні інструменти та платформи, в результаті чого діти починають плутати поняття та терміни з навчальних предметів. Частина батьків зазначили про недостатню кількість інструментів, тестів, відео саме українською мовою. Двоє батьків зазначили, що вони є російськомовними і не мають можливості допомогти своїй дитині саме через мовний бар'єр.

Завантаженість дітей та батьків під час дистанційного навчання

Час на щоденне навчання дітей під час карантину

У середньому учні 5-9 класів витрачають на навчання 4-5 годин на день.

Учні 2-4 класів – 2-3 години

Школярі 10-11 класів – 5-6,5 годин

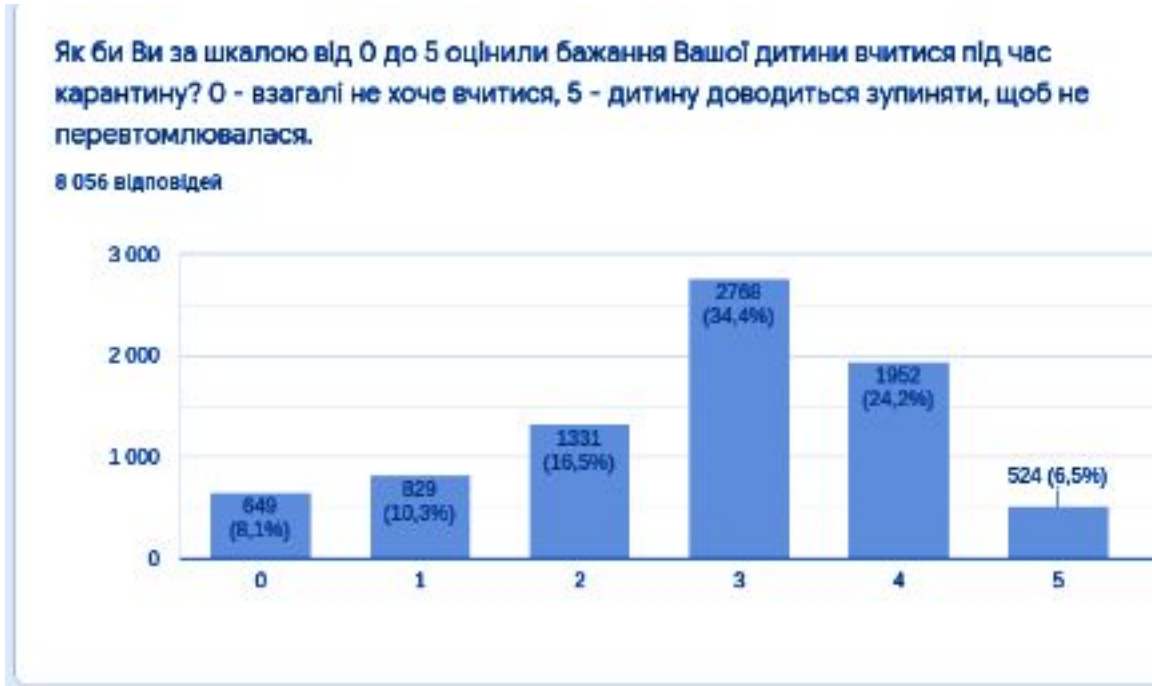
Першокласники – 2-3 години.

Час, який витрачають батьки на допомогу своїм дітям у навчанні

Учням 2-4 та 5-9 класів батьки допомагають у середньому 2-3 години в день. Учням 10-11 класів – до 1 години. Це пояснюється високою мотивацією молоді до навчання, підготовкою до вступу до закладу вищої освіти та сформованістю навички вчитися самостійно.

Першокласникам дорослі приділяють свою увагу 1-1,5 години в день.

Мотивація учнів до навчання під час карантину

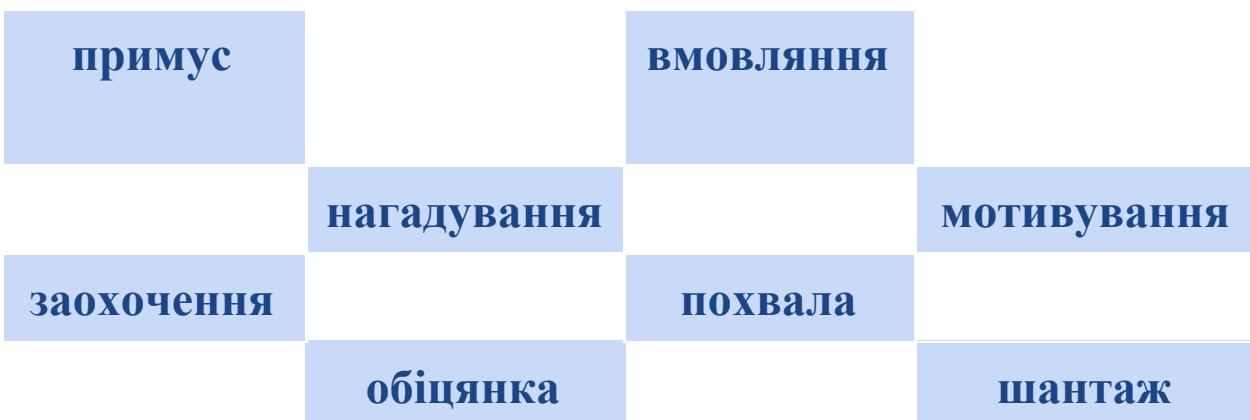
8,1% школярів взагалі не мають бажання вчитися.

Про деяку мотивацію до навчання свідчать оцінки 1 (10,3 %) та 2(16,5 %).

34,4% та 24,2% (сумарно 58,6%) учнів мають помірне бажання навчатися.

6,5% проявляють надмірну жагу до знань.

Як батьки спонукають дитину до навчання?

Технічне забезпечення сімей для навчання дітей

Інтернет

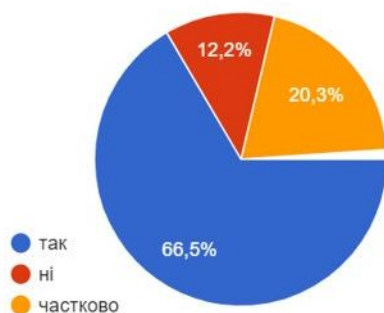
Достатнє для дистанційного навчання інтернет-підключення мають 87,3% сімей. Погана якість інтернету в 10,1% сімей. Близько 3% сімей мають перебої з підключенням до мережі Інтернет.

Також декілька респондентів зазначили, що періодично виникають проблеми з підключенням, яких раніше не було. На нашу думку, це пов'язано з перевантаженням мережі через дистанційну роботу багатьох людей, яке знижує потужність та швидкість інтернет-підключення.

Оскільки опитування проводилося через Інтернет, воно не є репрезентативним (тобто, не у повній мірі відображає реальну ситуацію), то, на нашу думку, достатнє інтернет підключення для навчання мають ще менше сімей. Адже через відсутність інтернету в багатьох селищах батьки долучитися до опитування не змогли.

Комп'ютерне обладнання

Чи достатнього комп'ютерного обладнання для навчання вашої дитини вдома?

Найбільш типові відповіді батьків

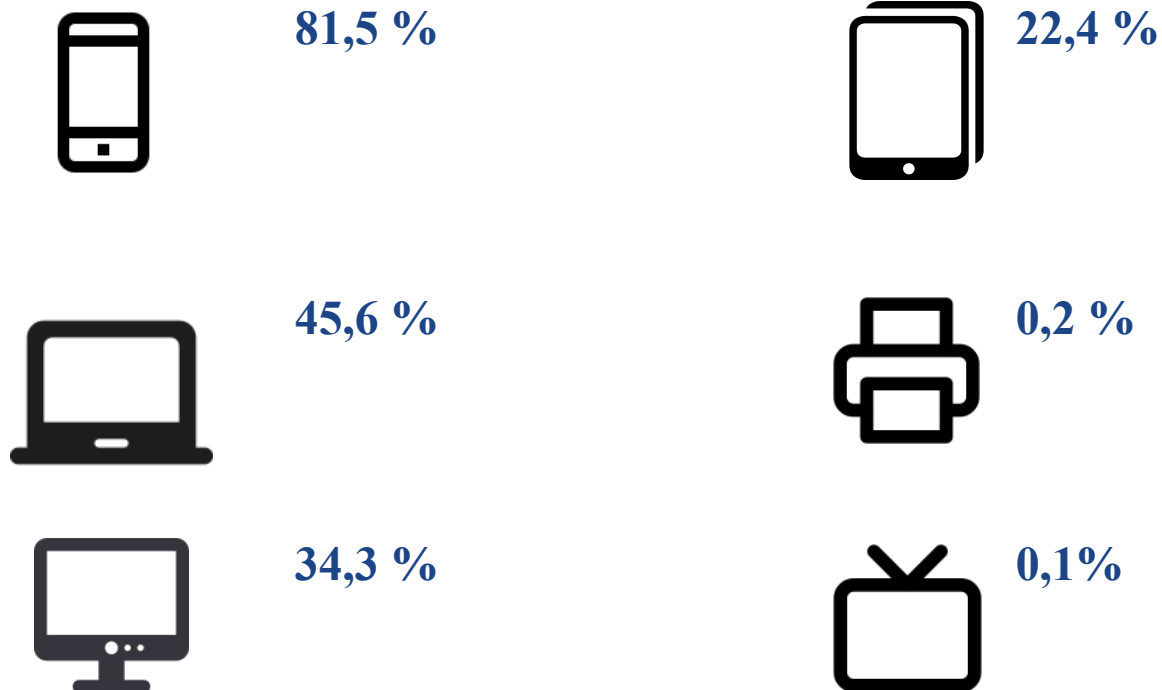
- Боротьба. Батькам треба працювати, а дітям вчитися. Комп'ютер один на всіх.
- Довелося докупити техніку
- Був комп'ютер, купили ще й ноутбук
- Достатньо, але не під час карантину
- Один комп'ютер, дві дитини
- Дуже не вистачає принтера

Про наявність необхідного для забезпечення навчання дітей комп'ютерного обладнання вказали 66,5% батьків. Оскільки в опитуванні взяли участь батьки переважно з великих міст, то припускаємо, що цей показник ще менший.

Частково мають комп'ютерне обладнання 20,3% сімей, 12,2% не мають такого обладнання для навчання.

У сім'ях розгорнулася справжня боротьба за обладнання між батьками та дітьми, між самими дітьми, багато кому, щоб забезпечити навчання, довелося придбати техніку.

Яке обладнання використовує дитина для навчання?

Для відповіді на це питання можна було обрати декілька варіантів відповідей. З показників можемо припустити, що частина дітей використовує декілька гаджетів.

Більшість дітей – 81,5% використовує для навчання мобільні телефони, припускаємо, що йдеться про смартфони. 45,6% також використовують ноутбуки, майже 22,4% – планшети, а ще 34,3% учнів навчаються за стаціонарними комп'ютерами.

Як зазначають деякі батьки, якщо виконати завдання через смартфон дитині неможливо, вона звертається до батьків і використовує їхнє комп'ютерне обладнання. Дехто зазначив, що дитина використовує мобільний телефон батьків для навчання. Досить малий відсоток вказали про використання веб-камери, яка необхідна для онлайн-уроків. Припускаємо, що веб-камеру замінює камера смартфона чи ноутбука. Такий високий показник використання смартфонів для навчання є дещо тривожним, адже проблема не

тільки в тому, що використовуючи його, важко повноцінно виконувати навчальні завдання, але в значному підвищенні часу, який дитина проводить за маленьким екраном, що може негативно впливати на здоров'я, особливо в молодших класах.

Усупереч досить високому відсотку школярів, які переглядають “Всеукраїнську школу онлайн”, у цьому питанні лише 0,4% зазначило телевізор як технічний пристрій для навчання. Крім того, лише 0,2% респондентів вказали про застосування принтера. Декілька батьків зазначили, що дитина не потребує комп'ютерного обладнання під час навчання.

Труднощі та проблеми дистанційного навчання під час карантину

Організаційні та навчальні

- Відсутність розкладу та/або його неузгодженість
- Онлайн-трансляції та комунікація через різні платформи
- Невідповідний обсяг завдань і онлайн-уроків (забагато/замало)
- Недостатній час для виконання завдань
- Діти не розуміють нові теми та пояснення
- Відсутній контроль за виконанням завдань та оцінювання
- Нудні, застарілі та незрозумілі підручники
- Батьки не мають достатньо знань, щоб допомогти дітям

Психоемоційні

- Відсутність у дітей вміння вчитися самостійно
- Низька мотивація до навчання
- Напруга через боязнь помилки та тиску з боку вчителя
- Надмірне навантаження
- Нестача спілкування із вчителем та ровесниками
- Несприйняття дистанційного навчання як такого
- Зростання рівня агресії та нетерпимості у суспільстві

Технічні

- Відсутність чи застарілість комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення в сім'ях та у вчителів
- Недостатній рівень ІКТ-компетенцій у вчителів та батьків
- Погана якість інтернет- та/або мобільного підключення
- Відсутність стандартизованої онлайн-платформи для дистанційного навчання

Пропозиції батьків щодо організації дистанційного навчання

Для нас було дуже важливо почути, що саме батьки вважають робити за потрібне, щоб покращити навчання дітей у таких складних умовах. Відповіді батьків показали: те, що вже давно пропонують освітні експерти, цілком має сенс і відповідає очікуванням суспільства.

Батьки запропонували наступне:

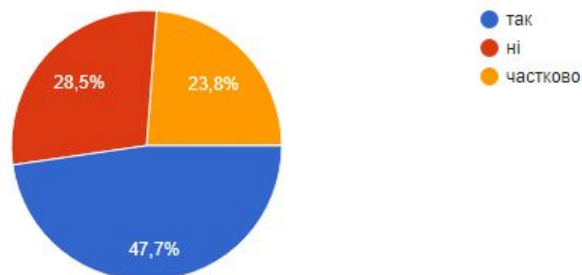
- Забезпечити рівний доступ до ресурсів
- Достатнє для навчання інтернет-покриття та мобільний інтернет для закладів освіти та країни
- Розробити єдиний стандарт дистанційного навчання та відповідні методичні рекомендації, матеріали
- Створити одну уніфіковану платформу для навчання у класі/школі/країні з доступом до навчальних матеріалів, інструментами для оцінювання
- Чітко та узгоджено організовувати дистанційне навчання у закладі освіти
- Підвищити кваліфікацію вчителів з організації дистанційного навчання та використання ІКТ технологій
- Навчити дітей, вчителів та батьків безпеці в Інтернеті
- Зменшити навантаження дітей та кількість предметів
- Оновити та осучаснити навчальні програми
- Оновити матеріально-технічну базу закладів освіти
- Запровадити електронний журнал та електронний щоденник
- Надати вчителям необхідну техніку для організації дистанційного навчання
- Надати дітям, які не мають необхідного для навчання обладнання, таке обладнання
- Скорегувати надання вчителям звань та категорій за рівнем володіння ІКТ-технологіями
- Теми і завдання зробити більш прикладними та наближеними до життя
- Нові сучасні підручники, написані доступною для дітей мовою
- Навчити дітей вчитися самостійно
- Забезпечити психологічну підтримку дітей
- Забезпечити демократичний, коректний підхід до учнів з боку вчителів, із використанням прийомів емпатії

- Налагодити комунікацію між учителями, учнями та батьками

Вплив дистанційного навчання на роботу дорослих

Якщо Ви зараз працюєте дистанційно на своїй роботі, чи ускладнює Вам виконання Ваших поточних завдань навчання Вашої дитини?

8 056 відповідей

Маємо певний дисбаланс між дистанційною роботою батьків та дистанційним навчанням дітей. Майже половина батьків – 47,7% – відповіли, що навчання дитини ускладнює їм виконання власних поточних та робочих завдань. Про частковий вплив навчання на роботу вказали 23,8%. На нашу думку, це пов'язано зі збільшенням, порівняно зі звичайним періодом, часу, який батьки виділяють для навчання дітей. Також це пояснюється певною нестачею комп'ютерного обладнання вдома та підключенням до мережі Інтернет.

Ставлення батьків до дистанційного навчання

Чи вважаєте Ви навчання під час карантину повноцінною заміною очного навчання?

8 056 відповідей

Половина батьків вважають, що дистанційна освіта не замінить очної форми навчання. Про часткову заміну вказують 38,4%. А 8,2% батьків вважають

дистанційну освіту повноцінною заміною. 1% батьків пропонують змінити формат дистанційного навчання, оскільки вважають його не якісним, і лише тоді, на їхню думку, воно зможе замінити звичайне.

Рівень задоволеності батьків навчальними результатами дитини під час дистанційного навчання

Чи задоволені Ви навчанням вашої дитини під час карантину?

8056 відповідей

Організація дистанційного навчання стала певним викликом для шкіл та педагогів і викликала певні складнощі вдома. Тому 45,6% батьків частково задоволені навчанням дитини під час карантину і лише 25,3% задоволені повністю. Взагалі не задоволені 27,4% батьків.

Наміри батьків щодо переведення дитини на домашню форму навчання після карантину

Чи з'явилися у Вас думки щодо переведення дитини на домашню форму навчання після карантину? так/ні.

8 056 відповідей

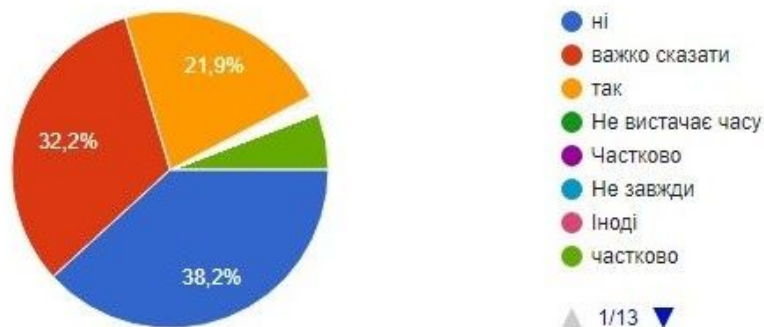

Переважає більшість батьків – 78,8% залишаються прихильниками навчання дитини безпосередньо у закладі освіти, 8,6% замислилися про домашню форму навчання, а 9,2% батьків не замислювалися над таким питанням, тому їм важко відповісти.

Самоосвіта дітей

Чи охоче Ваша дитина займається додатковою самоосвітою під час карантину? (додаткові матеріали, перегляд онлайн ресурсів, вебінари, книжки, тощо)

8 056 відповідей

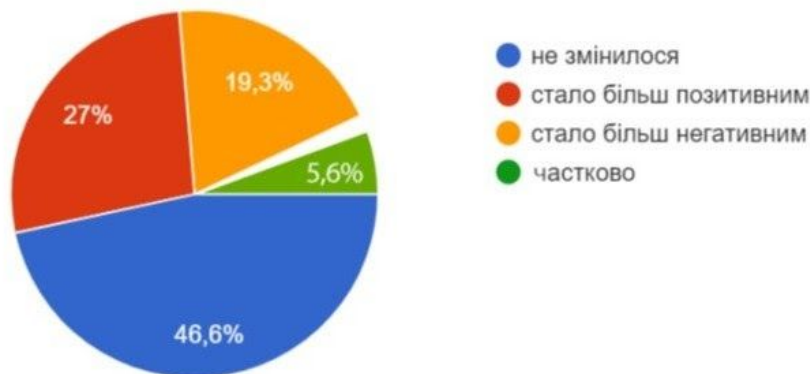
Зазвичай у вільний час діти займаються улюбленою справою, відповідь на це запитання також свідчить про вміння вчитися самостійно. 38,2% батьків вказали, що їхні діти не займаються самоосвітою, 32,2% батьків важко відповісти на це питання. І лише 21,9% зазначили, що їхні діти займаються самоосвітою.

Як змінилося батьківське ставлення до вчителів

За результатами цього опитування, маємо цікаві показники: третина батьків – 27% змінили своє ставлення до вчителів у позитивну сторону, про негативне ставлення зазначили 19,3%. Незмінним залишилося ставлення у 46,6% батьків. Цей результат наочно підтверджує важливу річ: ставлення до школи та до вчителя залежить не від того, що хто пише чи говорить, а виключно від того, як школа чи вчитель працюють з дітьми і батьками.

Там, де школа і вчитель працюють відповідально, творчо, тримають контакт з дітьми та батьками, ставлення до освіти стає кращим. І навпаки.

Чи змінилося ваше ставлення до вчителів після початку карантину?

Висновки

Карантин та організація дистанційного навчання загострили усі проблеми, про які у більшості випадків знали педагоги та управлінці. Зараз із ними обізнані й батьки. Згідно з принципом найменшої шкоди, необхідні заходи безпеки, як запровадження карантину, мають чинити якомога менший негативний вплив на інші сторони життя, зокрема - на якість освіти.

Тому освітянська спільнота та учасники освітнього процесу розуміють, що освіту необхідно реформувати. Адже, попри те, що, відповідно до результатів опитування, 85,1% дітей продовжили навчання під час карантину, вимушений перехід на дистанційне навчання виявив серйозні проблеми із забезпеченням права на якісну освіту: організаційні, навчальні, психоемоційні, технічні. Це, зокрема, не завжди якісна організація дистанційного навчання (для значної кількості учнів завдання просто розміщуються на сайті або надсилаються, написані від руки, без жодної комунікації з вчителем) або взагалі його відсутність, боротьба між членами родини за технічне обладнання для роботи та навчання, часткова або повна його відсутність у 32,5% сімей (звертаємо увагу, що цей показник ще вищий, оскільки батьки з сільської місцевості не змогли активно долучитися до опитування через відсутність інтернет-зв'язку та обладнання) та інші фактори, що впливають на якість освіти.

Дотримання прав в освіті в таких умовах вимагає системних змін не лише в чинній законодавчій базі, але й у підходах до її оновлення. На часі рішуча

зміна парадигми роботи органів управління освітою щодо дотримання прав в освіті. Тому, за результатами опитування, спільно з органами влади, будемо сприяти пошуку дієвих шляхів підвищення ефективності освітньої системи, враховувати результати під час реформування сфери освіти, ініціювати зміни і готувати спільні управлінські рішення.

На цей момент цілком очевидно, що треба робити наступне. Це - не повний перелік необхідних та можливих дій, але те, що видається найважливішим:

- На базі Державних стандартів загальної середньої освіти радикально оновити та інтегрувати навчальні програми, прибравши звідти другорядну інформацію
- Створити Центр технічної допомоги у сфері освіти
- Впровадити освітню навчальну платформу, яка дасть змогу навчатися учням дистанційно
- Включити в програми підвищення кваліфікації педагогів курси: захисту прав в освіті, технологій дистанційного навчання, володіння сучасними ІКТ технологіями, первинного додання конфліктів та медіації.
- Удосконалити механізми захисту прав в освіті
- Підтримати батьків і педагогів у захисті прав, захищати від можливого тиску та переслідувань
- Розробити програму психологічної допомоги для педагогів.